

מסורת הש"ס

א) ובעל ו' צ"ק ק. ק: צבורות כח: ג) [לעיל ו' ע"ט ש"ט ו'י"א] א) [שבת לה: ד] לעיל ו' א) י"א דעלמא וי"א בשלמא, ו' צבורות כח: א) [שם י"א לה] ח: שם: [ה] ש"ט ו'י"א ו'י"א לקמן כג, ט) מחזיק כ"ל

ג'וין הש"ס

גמ' מיכן שפותחין בדני נפשות תחלה לכות. עין קידושין דף כג ע"א ובתוס' מהרי"ט שם:

הגרות הב"ח

א) גמ' א"ט חור (א"ל) רבינו לרב (ש"י) ת"מ ו"ב כ"א ל"ב ר' אלעזר א"ר ר' יוחנן ב"ר ר' זוטא (א) שם והתירו מנציג שאלמ תוהב: א) שם שכל המומחה ב"ד פטור: (ד) שם טעמי מומחה ל"ב"ד אהא וכל המומחה ל"ב"ד פטור מלגס: (ה) תוס' ד"ה השתא וכו' בבבאי דין:

לעני רש"י

מטריצ"ה (מורי"ן). רס.

מוסף רש"י

טעה בדבר משנה. שמשנה מפורשת טענה צ"ח חור. מחזיק את הדין ואינו משלם מביתו, ויכין דבר מפורש הוא אינו רוצה לומר (ד' קמ"ד) הדין הטהור צדק טענה של עשה שמשנה, חור ולא אמרין מה טעמה עשוי וישלם מביתו אלא טעמה בשקול הדעת (שבת פ"ג ק. קט"ז) קני באגמא. מותבי קיים קני הלאה (שבת פ"ג ע"ט) והוגיא דשמעתא. הילוך דינא כח מנייה וא"ל וכו' ועוד כח"ץ, הלך דינא לא הדר, ויכין ללא איתמר הלכות לא כח ולא מני, האי טעם דין נקט לא נצי לשלומי, דלמא ליה פסקת לי לדינאי, ומיניה אינו נצי שלומי, כיון דסוגיא דעלמא כח"ץ (ש"ס) שנישלה האב שלה. רסס שלה (צבורות כח). והבאיבה רבי טרפון לכלב"ב. ששאלו לו עליה ואמר טריפה היא והבאיבה לכלב"ב (ש"ס) כדי שלא תהיה מפני שפירות וחיות שלהן מעלין מאד ומיכין אותן ויבוק ויבוק אישטתה של אלה תכלות ויבוק כדי שיהי רכיבן להם וחמין האם שלה ויחיה מהם, שלא לזנוק לאו טריפה היא (ה"ה) הלכה המורדן טריפין. הפסקת חמור שלהן שמשלמו לבעל הפרה (ש"ס) לימא אתה טועה בדבר משנה אהא. דלי נמי לאו מומחה הוא פטור, טעמה דברי משנה היא, דמקן צללו טריפות ויטלה האם כשרה, וטעמה דברי משנה חור צדקו, ויכין דלי קיימא פרה הוא מצי למיהדי צ"ח ומשכחיה, ואימכח דמא שאלמ לאו כלום הוא, וזה ששאליה לכלב"ב אינו הוא דלפסיד אנפשיה (ש"ס) אי נמי בשקול הדעת טעמה. דלילו הוא קיימא לא מצי למיהדי צ"ח ומשכחיה, ואימכח דמא לשקורו ויבוק ואשה הפסדה, אפילו הכי פטור אהא מלגס דמומחה אהא (ש"ס).

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין לג.

עין משפט בר מצוה

יב א מ"י פ"ו מהל' סנהדרין הל' ג סג עשין ו' טו"ט ע"מ סי' כה פט"ב א: יב ב ג ד ה מ"י שם הלכה [א] ב טו"ט ע"מ שם ספ"י ב: יד ו ז מ"י שם הלכה ג טו"ט ע"מ שם ספ"י ג וע"ש:

רבינו הגאון

מיכן שפותחין בתחלה לכות בדני נפשות: דיני ממונות מחזירין בין לכות בין לחובה. איני והתן בכבורות פרק ד' דן את הדין ויזכר את החייב חיוב את הוכאי טימא הטהור טייה הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו. מחזירין במומחה לפיכך נתן מחזירין. והא דתני ישלם מביתו בשאינו טייה הוכאי טימא הטהור ואם היה מומחה לריבם פטור מלשלם מכלל פטורין והוא מורטיג טיפא אפילו מומחה לריבם ופרקי רב נתן במומחה שיש גדול ממנו עמד הדין וישלם מביתו ומומחה וירושלם מלשלם. רב ששת אמר מחזירין טעה ברבר משנה לפיכך חור. הא דכבורות טעה בשקול הדעת לפיכך ישלם מביתו ומותבין עליה מאה דתמן בכבורות פ"ד משנה בפרה שנישלה האם שלה והבאיבה ר' טרפון וכלב"ב ואמר חכמים שברה היתה וא"ל ר' עקיבא א"ל טרפון מומחה לריבם פטור מלשלם. והנה ר' טרפון ברבר משנה טעה דתמן בפרק ואלו טריפות אלו כשרות בכמהה ניקבה הגררות או שנסדקה כו' ע"י ניטלה האם שלה. ואם יביתא לימא ליה טועה ברבר משנה אהא חור כך דטובה ברבר משנה חור. ופרקי חור ועוד קאמר ליה ופשוטה היא. וא"ת פרה הרי הבאיבה לכלב"ב וליתא דתהדר הכי קאמר ליה לימא ליה אילו הוה פרה הוה הורא לך דינך לאו דינא הוא ולא מידי עבדת כו'. א"ל רב המנונא לרב אסי הא דאמרת טעה בשקול הדעת ישלם מביתו אפי' טעה בר' חייא ו' השעי' א"ל אין. ואפילו טעו ברבר ושמואל כלומר אם טעה ועשה באיסורי כשמואל ובמנון כרב א"ל אין. ואפי' ברדי ברדיין א"ל וכו' און קטלי קני באגמא און. כלומר חוטבי עצים און. רב חסדא אמר הא דתנן ישלם בששאל ונתן ביד לפיכך לא נשא ונתן ביד לפיכך מחזירין. ואמר בשלמא חיוב הוכאי משכחת לה בששאל ונתן ביד שנטל מן התבע ונתן לתובע. אלא זוכה החייב היכי ביד לדיחייב ופשטינן כיון דאמר ליה לחייב פטור אהא כאלו נשא ונתן ביד הוא. וקאשטין עליה ממתניתין דאוקמה בשלא נשא ונתן ביד לפיכך מחזירין בשלמא לכות משכחת לה כגון דאמר ליה חייב אתה ויעדין לא

מה שעשה עשוי וישלם מביתו. וא"ת טייה את הטמא אמאי מה שעשה עשוי ועוד אי מה שעשה עשוי אמאי משלם דלכתי לא מיתוקמא דעירצן עם פירוטיו עד לצסוף וי"ל דהשתא צדקא ליה כשעירצן צעל הבית ולצסוף ק"ל כשעירצן חסם והשתא מה שעשה עשוי שעירצן צרוצ פירוטיו טוהרים דצטלי צרוצא וישלם מצינו שעירצן צפירות מועטים וא"ת למאי דס"ד צפ' עד כמה (צבורות דף קח:) דלמאי כר"מ הא ששמעינן ליה צפרק הנחמין (גיטין ד' גז:) גבי נפלו ומתפלצו דלפי' שגג לא יעלו דקנסינן שוגג אטו מזיד ואם כן היכי צטלי צרוצא וי"ל כיון דעל פי חסם עבדי לא קניס האי שוגג אי נמי לענין דינא דגרמי מוקי לה כר' מאיר צפ' עד כמה (שם דף כח:) ולא כותיה לכל מילי: כאן במומחה. כולי סוגיא דענין צפיקול העטע' ודאי צדבר משנה הא רב נתמן ורב יוסף גופייהו (ד' ק:) דלמרי צ"ד שמכרו צלא הכרה נעשו כמי טעמו צדבר משנה וחזורים וא"ת צפ"ק דמילמין (ד' ה:) דמר זוטרא צריה דרצ נתמן דן דינא וטעה אהא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אי קצרון עלייהו כו' כי טעה נמי צפיקול הדעת אמאי לא היה חור הא מומחה הוה וי"מ דמומחה להכא היינו צמומחה דסמיכא: השתא נמי א"ב כ"ום עבדת. צלא נעל ונתן ציד איירי דאי האכילה ר' טרפון לכלב"ב א"כ טועה עבד ומימה צפ' עד כמה (צבורות ד' כח:) וס' צהי' א) דן את הדין צעי לאוקומי כר"מ מוקי דלוקי כשנטל ונתן ציד אמאי חייב חסם כשטייה את הטמא צמה שעירצן צעל הצית צפירותיו נימא כיון דלילו לא עירצן הוה הדר השתא נמי לאו כלום אכל לר"מ דדן דינא דגרמי חייב אע"ג דלילו לא עירצן הוה הדר דהא מלרע דינר לשולמי ונמלע רע ממזי' דר"מ דגגול קמא (צ"ק ד' ק. וס') אע"ג דלילו הוה קמן הוה הדר: שעירצן מומחה (ו) לרבים אתה וכל המומחה לרבים פטור מלשלם אמר רב נתמן בר יצחק לרבא מאי קא מותיב רב המנונא לרב ששת מפרה פרה הרי האכילה לכלב"ב וליתא דתהדר הכי קאמר ליה לימא ליה אילו הוה פרה הוה הורא לך דינך לאו דינא הוא ולא מידי עבדת כו'. א"ל רב המנונא לרב אסי הא דאמרת טעה בשקול הדעת ישלם מביתו אפי' טעה בר' חייא ו' השעי' א"ל אין. ואפילו טעו ברבר ושמואל כלומר אם טעה ועשה באיסורי כשמואל ובמנון כרב א"ל אין. ואפי' ברדי ברדיין א"ל וכו' און קטלי קני באגמא און. כלומר חוטבי עצים און. רב חסדא אמר הא דתנן ישלם בששאל ונתן ביד לפיכך לא נשא ונתן ביד לפיכך מחזירין. ואמר בשלמא חיוב הוכאי משכחת לה בששאל ונתן ביד שנטל מן התבע ונתן לתובע. אלא זוכה החייב היכי ביד לדיחייב ופשטינן כיון דאמר ליה לחייב פטור אהא כאלו נשא ונתן ביד הוא. וקאשטין עליה ממתניתין דאוקמה בשלא נשא ונתן ביד לפיכך מחזירין בשלמא לכות משכחת לה כגון דאמר ליה חייב אתה ויעדין לא

ברעו כלום ונמצא טעמה אע"פ שאמרו (פירו) שפרע מחזירין. אלא לחובה היכי משכחת לה כלומר שהיא עכשו על דין האמת לחובה היכי משכחת לה כגון החייב ונמצא שטעה ורן על החייב שוכאי כיון שלא נשא ונתן ביד מחזירין הדין. והא אמרת למעלה דכיון דא"ל לחייב פטור אתה כאלו נשא ונתן ביד הוא ויחייב לשלם. ופרקינן מתניתין חרא קתני והכי קתני מחזירין לכות כגון דאמר ליה לזכאי חייב אתה שהיא חובה לו ואקשין אי הכי גבי דיני נפשות נמי נימא חרא קתני וכי טימא הכי נמי דקתני מחזירין לכות זכות

מיכן שפותחין כו'. ומדיליף פתיחת קטלת לא תדחל כצדי ורבה: מה שעשה עשוי. אלמא לא הדר: כמומחה. יש צו כח לחזור ולא מצי למימר ליה צעל דין אנה כי טעמא קמא דידך צעדינא אכל צשאינו דטעמא בתרא דידך עיקר דילמא קמא עיקר ובהאי הוא דטעמי: פטור מלגס. אלמא מה שעשה עשוי ומיהו פטור מלגס דכיון דמומחה הוא מולא צישא דהוא צברא גרס ליה למיטע' יש גדול הימנו. אותו גדול מחזירי' דצרוי של זה דיש צו כח לצטל: אין גדול ממנו. לא ציית ליה צעל דין להאדורי עובדא ואפי' זה אומר טעמי לאו כל כמיניה: טועה צדבר משנה. טעמותו מצי צדבר המשנה אין דינו דין לגמרי וחור: שקול הדעת. לקמן מפורש: ואפי' טעה צ' חייא. האי דבר משנה דקאמר מי אמרי' דלפי' טעה צדבר המשנה צמומחה צדבי רבי חייא ורבי אושעיא שם סידרו המוספתא וסמנו צה מה סקמנו ולא הוי עיקר כל כך כמשנתנו סקמנה רבי שהיה גדול מהם וכל הישיבה מצייה אללו על ידי שהוא נשא וקדקו עמו צדצרים והעמידום על צוריים: ואפי' צדבר ושמואל. צמימרה דידכו צפסקו מסצרה שלהם ולא הי' מתני' אלא כצרא: אטו און קטלי קני צאגמא און. אחרי שאמרתי לך שאף הטועה צדברי האמוראים האחרונים חור מאי גרועותן מדלחריני: קטלי קני. קולאסי קניס ומלקטי עצים: סוגיין דענמא כלידך. רוב הדיינין נראין להם צדרי השני: לרצ ששם. דלמר טעה צדבר משנה חור: האם שש. צית הדין ונקרחת טרפחת ושפלוחת וצלע"ז מטריצ"ה: והפירו. מפני שאמר מודוס הרופא: אין פרה וחוריה כו'. לפי טענות הן ואין רוצין שיהיו מצויות צנוקמות אחרות וקא חזינן דמתקיימות: הלכה חמורדן טרפון. כלומר כריך איני למכור רחא חמורי ולהחזיר פרה לצעלים: טועה צדבר משנה אהא. סקס משנה היא צאלו טריפות (חולין גז.) ניטלה האם שלה כשריה: וטועה צדבר משנה חור. ולקמן פריך כהא מאי חורה איכא הרי האכילה לכלב"ב: הני קאמר ליה. רב המנונא אי אמרת צשלמא כו': אלמא קס דינא. כלומר מה שהורה הורה ואי נמי איתא קמן לא הדרא מיתכשרא: היינו. דלמר ליה דלי לאו דמומחה הוא הוה צעי שלומי: לאו כלום עבדת. דליהו הוא דלפסיד אנפשיה שהשליכה לכלב"ב ואת לא אפסקת ליה מידי צמאי דפסקת עלה סס טרפות דהא אי צעית להמדר הדרת: רב חסדא. מהדר לעיל לשניו מתניתא דן את הדין: נשא ונתן ציד. מה ששאל עליה: לא נשא ונתן ציד. אלא כוה צעל דין והוא עושה מעצמו מחזיר המנון מזה שקיבלו לזה שנתנו: נשא ונתן. הוא עצמו גבה מזה ונתן לזה: צשלמא חייב את הוכאי. שפיר מצי ויכא את החייב. על כרחיך לא שייך אלא לשון נקי ופטור: כיון דא"ל פטור אהא. וזה היה המנון וקאמר אתה ויכא חייב אתה ויכא חייב אתה קטני. ומשני דהא קטני. דלעולם לחובה אין מחזירין מאחר שזיכה אלא משלם מצינו ומתני' חרא קתני מחזירין הדרב וכו' עליו ומה שצד מחזירין לכותו שהוא חובתו של צבירו שמתחייבין אותו להחזיר מה שצב: דכוושה גבי נפשות. על כרחיך הכי צעי לפירושה ולתם חילוק צין דיני ממונות לדני נפשות: זכות